

MANUAL
PER LA TRANSFORMAZIUN
DA LOCALS EXISTENTS

LOCALS FAVURAIVELS PER UFFANTS E PER GIUVENILS

**EN L'ADMINISTRAZIUN
DAL CHANTUN GRISCHUN**

Kanton Graubünden
Chantun Grischun
Cantone dei Grigioni

Preziada lectura, prezià lectur

Bainvegni en locals favuraivels per uffants e per giuvenils

Spazis da viver – locals interns e spazis al liber – influenzeschan il svilup d'uffants e da giuvenils. Locals e spazis n'èn betg mo structuras fisicas, mabain er lieus per passentar temp, per far experientschas, per tgirar relaziuns e per sa sviluppar. Locals e spazis sveglian emoziuns ed influenzeschan las relaziuns interumanas. Locals e spazis influenzeschan las libertads d'agir e d'experimentar d'uffants e da giuvenils. Sche las administraziuns resguardan ils basegns d'uffants e da giuvenils, cura ch'ellas concepeschan lur locals, creeschan ellas in ambient che promova lur svilup e lur baineser.

Ils secturs da retschaviment e da spetga sco er las stanzas da seduta vegnan savens concepids ord la perspectiva, ord las experientschas ed ord las percepziuns da persunas creschidas. Ils basegns dals uffants e dals giuvenils na vegnan strusch resguardads. Quai vulain nus midar.

Quest manual porscha ina instrucziun, co ch'ils posts da servetsch pon concepir lur localitads existentas en moda adequata, adattada a la situaziun e favuraivla, per ils uffants e giuvenils, e tut quai entaifer curt temp e cun custs surveaivels. Cun quest manual vulain nus dar impuls a persunas spezialisadas, da sa fatschentar cun locals favuraivels per uffants e per giuvenils.

Marcus Caduff
Cussegl guvernativ

1 Locals favuraivels per uffants e per giuvenils

Ina concepziun favuraivla per ils uffants e per ils giuvenils creescha in'atmosfera positiva, nua che uffants e giuvenils sa sentan bain, vegnan sustegnids e tadlads. En locals favuraivels per ils uffants pon ils uffants e giuvenils sviluppar confidenza en sasez ed autoefficacità. La pussaivladad da sa mover libramain ed independentamain e da cunconcepir locals e spazis, promova l'autonomia ed il senn da responsabladad.

Ils uffants, ils giuvenils e lur famiglias percepeschan positivamain l'administraziun, sch'ils locals èn concepids en moda favuraivla per uffants e giuvenils. Ils locals vegnan considerads sco attractivs, accoglients e supportivs. Quai rinforza fermamain la confidenza en las prestaziuns da l'administraziun.

Ils maletgs èn vegnids generads cun intelligenza artificizala. Els gidan da visiunalisar ils elements ed èn in exempel co concepir locals adattads per uffants e giuventetgna.

Uffants e giuvenils che pon s'identifitgar cun lur spazis da viver èn plitost pronts da s'integrar en la societad. L'identificaziun cun locals favuraivels per uffants e per giuvenils è in emprim pass envers l'integrasiun e sviluppa in sentiment da communitad positiv.

Spazis da viver favuraivels per uffants e per giuvenils n'èn betg mo impurtants per uffants e giuvenils, mabain porschan avantatgs per tut las generaziuns. Els pussibiliteschan a persunas da tut las gruppas da vegliadetgna da s'inscuntrar spontanamain. Quai promova la chapientscha e la confidenza vicendaivla che sustegnan ina convivenza sociala e creativa. Ina concepziun da locals favuraivla per uffants e per giuvenils ha uschia in effect positiv sin il cumportament social e sin la participaziun sociala.

2 Elements d'indrizz interns per locals favuraivels per uffants e per giuvenils

Il manual preschenta differents elements che gidan a concepir locals favuraivels per uffants e per giuvenils. La finamira è quella da concepir ils locals en moda favuraivla per uffants e per giuvenils e betg quella da restructurar completamain las localitads. Gia cun singuls elements pon ins concepir locals favuraivels per uffants e per giuvenils.

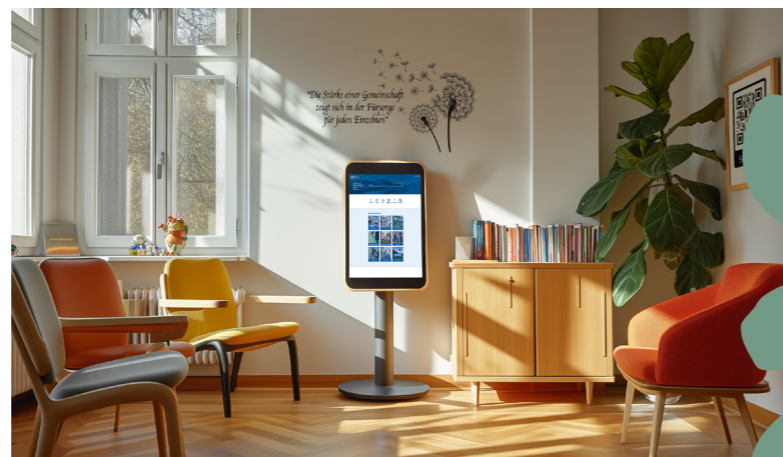
Cun tscherner ils elements ston ins resguardar particularmain la qualitat da l'equipament, la segirezza per ils uffants resp. per ils uffants pitschens sco er factors da nettegiament. Impurtanta è er la conscienza areguard la gruppa d'utilisaders, perquai ch'ils giuvenils han autras pretensiuns a la concepziun da locals che uffants resp. uffants pitschens. Ils elements en quest manual sa refereschan in pau pli savens a la gruppa d'utilisaders dals uffants e dals uffants pitschens.

L'Uffizi da construcziun auta sustegna ils singuls posts da servetsch en la realisaziun (guardar chapitel 3). La protecziun da datas e d'infurmaziuns sensibilas è in'ulteriura finamira da l'administraziun chantunala, che sto vegnir resguardada da tut temp.

2.1 Comunicaziun

Messadis positivs ed encuraschants sustegnan la comunicaziun, promovon la collavuraziun ed intermedieschon las valurs fundamentalas d'in post da servetsch. Maletgs u citats vi da las paraids rendan visiblas questas valurs.

En in uschenumnà infopoint stattan a disposiziun fegls d'infurmaziun impurtants e brochuras. Adattads per quest intent èn fixaziuns vi da la paraid, pitgas, pes, paraids moviblas, curunas, supports per placats e per infurmaziuns sco er displays. Ils giuvenils sa fatschentan savens cun lur agen telefonin. In code QR p.ex. vi da la paraid, che maina a fegls d'infurmaziun digitalis u sin paginas d'internet, correspunda a la moda e maniera da s'infurmar da questa gruppa da vegliadetgna.

2.2 Glisch

Glisch artificiala gulivescha las variaziuns durant il di e cumpensescha la glisch dal di nun-suffizienta. Plinavant pon ins crear in'atmosfera agreabla e cordiala cun funtaunas da glisch artificiala.

Lampas che pendan bass ed en ina tscherta distanza ina da l'otra creeschon inslas da glisch. Ins las da glisch furman ed accentueschan differents zonas socialas entaifer in local. Lampas da leger èn adattadas per secturs da seser patgifics.

Glischs dal palantschieu sura èn ina illuminaziun indirecta che reparta la glisch regularmain en il local. Er ina chadaina da lampinas u in cubus da glisch procuran per in'atmosfera creativa ed allegraivla. Chapels da lampa creativs, ina illuminaziun colorada projecziuns da glisch porschan ina variaziun visuala. Spots accentueschan las decoraziuns vi da las paraids. Paraids da separaziun duessan esser transparentas.

Gronds spievels da manivel da fanestras procuran per dapli glisch e per in ambient. Impurtant èsi da tscherner variantas da spievels ch'èn favuraivlas per uffants e che na rumpan betg.

2.3 Materials

Lain, tapetas, tarpuns u tendas creeschan in'atmosfera cun in effect quietant ed accoglient. Ils materials mitigeschan caneras. Quai procura per in'atmosfera quieta ed agreabla en locals per uffants e per giuvenils.

Plinavant creescha lain in'atmosfera natirala. I n'è betg adina pussaivel da realisar palantschieus, tavlegiadas, ina teca da retschaviment u curunas da paraid fixas en lain. Cun elements da lain clers sco in sideboard, ina stgaffa u ina curuna averta en lain pon ins crear cun paucs custs in'atmosfera accoglienta. Elements da lain pli pitschens sco cuppas, maletgs da paraid u giugarets da lain creeschan in'atmosfera positiva en il local. Roms setgs u bists da plantas sco partaspazis dattan al local ina natiralezza supplementara. Impurtant èsi che quests elements èn funcziunals e ch'ins als po nettegiar bain.

2.4 Clima dal local

Tendas transparentas u schalusias mitigeschan ils effects che tschorventan, gidan a render pli agreabla l'acustica en il local e sco partaspazis creeschan ellas inslas da paus. Er tailas e materials vi da las parais, che absorbeschan la canera, sco tendas, storas, lamellas, paneelas u parais acusticas optimeschan l'acustica en il local.

In clima dal local agreabel influenzescha en moda positiva l'atmosfera dal local. Latiers tutga ina buna qualidad da l'aria che sto vegnir controllada cun agid d'in apparat da mesiraziun da CO₂. In'odur decanta en il local po eventualmain influenzar en moda positiva il clima dal local.

2.5 Zonas da discurs

Differentas zonas da discurs structureschan locals favuraivels per uffants e per giuvenils e porschan pussaivladads da retratga. Per quest intent èn per exempel adattads baldachins da color. Quels dattan in sentiment da privadientscha e servan sco decoraziun dal local. Uffants pli pitschens han gugent «taunas», nua ch'els sa sentan protegids e segirs. Taunas pon ins crear cun ina pitschna chasa da lain, ina tenda plegabla u d'Indian, ina pitschna patgna d'emprender ubain cun ina maisa d'uffants sco tauna (ev. cun cuverta da maisa). Impurtant èsi che quests lieus da retratga èn bain visibels, funcziunals e ch'ins als po nettegiar bain.

2.6 Pussaivladads da seser

Las personas spezializadas inscuntran ils uffants e giuvenils durant il discurs sin il medem nivel. En il sector da spetga ed en la stanza da seduta datti pussaivladads da seser che sa differenzieschan en lur autezza, grondezza, direzza, equipament e material e che pussibileschan in inscunter sin sin il medem nivel.

Differentas pussaivladads da seser procuran per variaziun e permettun a mintga persona d'eleger sia piazza da seser tenor las atgnas preferenzas. Adattads per quest intent èn differents podests, satgs e ballas da seser sco er canapés. Cun plimatschs èsi pussaivel da variar l'autezza da seser.

Discurs cun uffants pitschens pon ins far sin in tarpun da giugar. Per giuvenils èn adattads canapés e tecas cun sutgas da bar. Bischlas da contact per chargiar si ils telefonins èn en vischinanza.

2.7 Decoraziun e concepziun da las parais

Objects decorativs s'orienteschan ad in tema u èn adattads a la stagiun, quai per far ina impressiun unitara. Objects da decoraziun sco er elements per decorar las parais van bain a prà cun las colurs gia existentas e correspundan a la vegliadetgna da las clientas e dals clients.

Per decorar las parais pon ins pender si dissegns – ev. dissegns d'uffants – cun/senza rom vi d'ina tavla da pins, vi d'ina corda u cun bindel da tatgar da color. Posters, maletgs da paraid sin ina taila u tattoos da paraid communitgeschan insatge ed èn a medem temp bels objects decorativs. Tapetas da fotografias pon engrondir opticamain ils locals e gronds maletgs artistics pon esser in vair attirasguards. Zonas dal local cun logos, iconas e pictograms èn spezialmain favuravlas per uffants e per juvenils.

Stanzas da seduta survegnan ina nota persunala, p.ex. cun objects decorativs remplazzabels pendids vi d'ina corda.

2.8 Colurs

Colurs èn in agid impurtant per concepir in local en moda adattada ed adequata. Gia pitschens objects da color sco plimatschs, cuvridas da las sutgas u decoraziuns da las parais ubain tendas e mobiglias da color èn in agid per dar vita ad in local.

Sin ina paraid magnetica da color pon vegnir cumplettads e remplazzads elements magnetics interactivs sco tocca da cumbinellas, bustabs e simbols. Cun color da tavla da paraid pon ins stgaffir ina zona funcziunala che animescha da dissegnar.

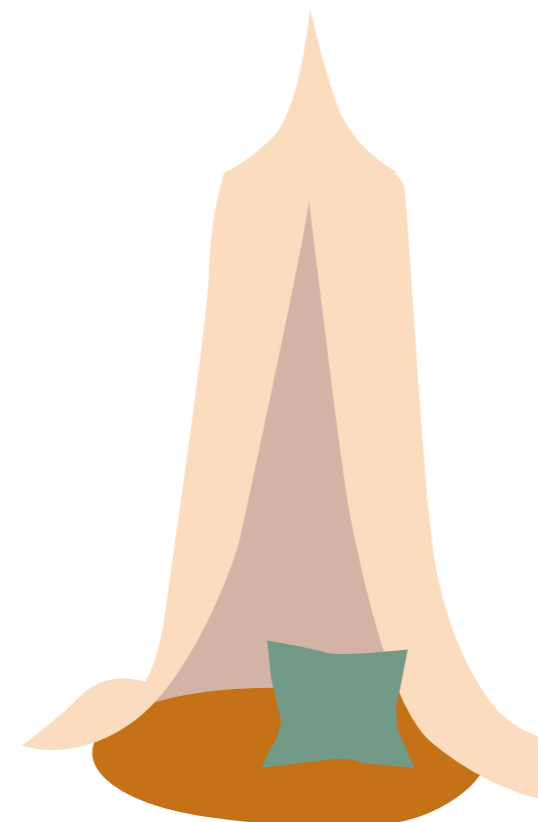

2.9 Structura

Tut tenor la surfatscha d'in edifiz e tut tenor la partiziun dal local d'in post da servetsch po in paravista gidar a structurar il local en moda favuravla per uffants e juvenils. Plantas sco er parais moviblas e curunas da color pon medemamain avair la funcziun d'in paravista. Grondas plantas servan sco paraid da separaziun, plantas mesaunas servan sco paravista. In set da plantas pli pitschnas en bellas vases ha in effect decorativ.

Curunas avertas sin rodas pon ins utilizar en moda flexibla. Curunas da cudeschs u curunas cun giugarets duain esser sin l'autezza dal chalun, per esser bain accessiblas. Cudeschs en in charrin plegabel èn ina biblioteca mobila. In deposit alternativ è in banchin da cudeschs u in support da cudeschs.

Er folias per proteger la vista e folias da fanestra u parais da protecziun cunter canera pon servir sco paravista. Partaspazis da textilias e/u d'acril gidan a furmar in ambient da confidenza in pau separà.

2.10 Pussaivladads da trategniment

In chantunet da leger patgific gida a surmuntar temps da spetga. Opziunalmain è quest chantunet equipà cun tablets. Ils giuvenils dovran savens ils agens telefonins, sch'els ston spetgar. In access da WLAN gratuit fa perquai senn, medemamain er powerbanks e bischlas da contact en la paraid u integradas en mobiglias. En il senn d'in ambient favuraivel per uffants èn las bischlas segiradas per uffants pitschens.

Sch'i stat a disposiziun in sector da spetga pli grond, pon ins installar pussaivladads da sa mover sco ina ruschnera ondulada, urdains d'equiliber u ina pitschna cuntrada da giugar. Pli pauc recumandà vegni d'installar objects da giugar fixes sco paraids da gieu u da motorica. Per sectors da spetga pli pitschens èn adattads cuschinas da giugar, chavalluts plegabels, gronds elements da construir u ina maisa cun Lego. En boxas da deposit stattan a disposiziun Playmobil, viafiers u Lego.

3 Realisaziun ensemen cun l'Uffizi da construcziun auta

Per realisar locals favuraivels per uffants e per giuvenils èsi impurtant e cunvegnet da coordinar il project cun l'Uffizi da construcziun auta. Il post da servetsch e l'Uffizi da construcziun auta giuditgeschan comunablamain, tge ch'è pussaivel ed util en las localitads avant maun. Els defineschan, tgi che realisescha il project, co e cura che quai vegn fatg.

01.

Il Portfolio management da l'Uffizi da construcziun auta vegn infurmà per e-mail ad info@hba.gr.ch davart il project.

02.

Las ideas vegnan discutadas comunablamain e resguardond ils factors d'influenza specifics da l'immobiglia – las cundiziuns generalas dal local, da la tecnica e da l'economia – vegnan fixadas las mesiras adattadas e las cumpetenzas.

03.

L'Uffizi da construcziun auta perfecziunescha per regla las mesiras en stretg contact cun il post da servetsch che fa la dumonda. Plinavant accumulogna l'Uffizi da construcziun auta la realisaziun. Sut circumstanzas po il post da servetsch che fa la dumonda realisar directamain ils projects ils pli pitschens.

04.

Per mesiras da construcziun fa adina l'Uffizi da construcziun auta il budget ed il pajament ed el è er quel che surdat las incumbensas. Il mobigliar vegn budgetà e pajà dal post da servetsch che fa la dumonda. L'empustaziun da las mobiglias è chausa da l'Uffizi da construcziun auta (en coordinaziun cun auters projects). In'exceptiun èn ils projects cun in credit d'impegn: L'emprim equipament cun mobiglias è in element integral dal credit d'impegn.

4 Tips per concepir in local d'inscunter

Locals, nua che uffants e giuvenils sa sentan bain, gidan ch'ils discurs e las cussegliaziuns reusseschan. En il center stattan per il pli locals interns. I po dentant esser gist uschè bain in spazi en il liber.

Mintga local u spazi è er in lieu d'inscunter. In discurs vegn essenzialmain influenzà dal fatg, co che las personas sa preschentan ina a l'otra. Qua sutvart vegnan menziunads intgins tips, co ch'in local d'inscunter po vegnir concepì, per ch'ils uffants ed ils giuvenils sa sentian bain en quels.

Situaziun da discurs

Impurtant è ina tenuta averta, sincera ed interessada. Questa tenuta s'exprima tras la posiziun dal corp, tras il tun e tras la vusch.

La comunicaziun sin il medem nivel mussa als uffants ed als giuvenils, ch'ins prenda serius lur interess e ch'els vegnan tadlads.

- Differentas pussaivladads da seser pussibileschan inscunters sin il medem nivel.
- Da seser enturn il chantun permetta als uffants ed als giuvenils da tegnair distanza, uschia na ston els numnadamain betg adina avair contact cun ils eglis.

Structura dal discurs

Tar la structura dal discurs tutga la preparaziun, l'introducziun, ina dumonda per cumenzar, il cuntegn dal discurs ed ina finiziun cumplettanta. Ina preparaziun cun quità è impurtanta:

- **Setting dal discurs:** Ha il discurs lieu en las localitads da biro u èsi pli adattà da far ina spassegiada?
- Al cumenzament dal discurs preschentar tut las personas sco er il post da servetsch.
- Per cumenzar far dumondas ch'ils uffants e giuvenils pon responder facilmain. Las dumondas èn formuladas en moda simpla, clera e precisa.
- **Declarar il rom dal discurs:** La finamira dal discurs sto esser clera e chapavla per tuts.
- Sch'ils geniturs participeschan al discurs, stabilescha la persuna spezialisada sco emprim il contact e la confidenza cun ils geniturs.
- Ina buna finiziun cumplettanta na lascha enavos naginas tensiuns e naginas dumondas avertas.
- A l'uffant resp. al giuvenil vegni engrazià per il discurs.

Discurs cun uffants pitschens

Per uffants sut 8 onns po gia ina mes'ura giugar e discurren esser stentusa.

- Gist uffants pitschens èn stressads, sch'els ston seser quiets ditg ed els han lura fadia da responder dumondas. La cumbinaziun da discurren e giugar procura per variaziun e per in'atmosfera luca.
- Perquai èsi raschunaivel d'avair a disposiziun pussaivladads d'occupaziun sco colurs, poppas u Playmobil. Er istorgias cun story cubes, poppas, animals u cumpletar frusas sustegnan in contact da confidenza cun l'uffant.
- Per uffants poi esser in agid, sch'ins visualisescha situaziuns. En quest cas pon els sa far valair activamain.
- Igl è impurtant da tegnair en egl ils basegns corporals e d'eventualmain porscher als uffants insatge da baiver u da mangiar, als pussibilitar dad ir sin tualetta u da far ina pausa.
- **Signals nunverbals:** La comunicaziun nunverbala è decisiva per l'andament dal discurs. Exercizis d'attenziun e dal corp sco trair profundamain il flad, squassar, pitgar porschan l'ocasiun da stgaffir distanza en il discurs e da far ina pausa.
- Igl è impurtant da concepir en moda autentica ils inscunters cun uffants e cun giuvenils. La selecziun dals objects da sustegn per discurs sto ir a prà cun la persuna spezialisada e corresponder a sia moda e maniera persunala da manar il discurs.
- La glista da cudeschs qua sutvart porscha ulteriuras infurmaziuns davart il tema da manar discurs cun uffants e cun giuvenils.

Glista da litteratura

Delfos 2015: «Sag mir mal...» Gesprächsführung mit Kindern. 4-12 onns. Basilea. 10. ediziun

Delfos 2015: «Wie meinst du das?» Gesprächsführung mit Jugendlichen. 13-18 onns. Basilea. 6. ediziun

Institut Marie Meierhofer per l'uffant ed UNICEF Svizra (editurs) 2014: Die Kindesanhörung. Ein Leitfaden für die Praxis im Rechts-, Bildungs- und Gesundheitswesen. Turitg.
https://www.unicef.ch/sites/default/files/2018-08/brosch_kindesanhoerung_leitfaden_de.pdf

Impressum

Editur — Chantun Grischun
Autura — Uffizi dal servetsch social dal Grischun
Download — www.gr.ch/localsfavuraivelsperuffantsepergiuvenils

Gruppa directiva dal program Politica d'uffants e da giuvenils en il chantun Grischun

- Susanna Gadiant, presidi, manadra da l'Uffizi dal servetsch social
- Simon Bott, secretari general dal Departament d'educaziun, cultura e protecziun da l'ambient
- Marcus Hassler, secretari general dal Departament d'economia publica e fatgs socials
- Beat Hatz, manader dal sectur spezial Famiglias, uffants e giuvenils, Uffizi dal servetsch social
- Hans Peter Risch, secretari general dal Departament da giustia, segirezza e sanadad

Team central dal program Politica d'uffants e da giuvenils en il chantun Grischun

- Beat Hatz, presidi, manader dal sectur spezial Famiglias, uffants e giuvenils, Uffizi dal servetsch social
- Adriana Sabatino, collavuratura scientifica, Uffizi dal servetsch social
- Denise Rudin, manadra da la partiziun Promoziun da la sanadad e prevenziun, Uffizi da sanadad
- Georges Steffen, manader dal Servetsch psicologic da scola, Uffizi per la scola populara ed il sport

Participantas e participants dal lavuratori d'elavuraziun specific

- Beat Hatz, manader dal sectur spezial Famiglias, uffants e giuvenils, Uffizi dal servetsch social
- Christoph Furrer, Agid a victimas dal Grischun
- Franziska Angehrn, Cussegliaziun da professiun, da studi e da carriera
- Georges Steffen, manader dal Servetsch psicologic da scola, Uffizi per la scola populara ed il sport
- Mara Sprecher, curatella professionala Plessur
- Matthias Tschärner, manader da l'Autoritad per la protecziun d'uffants e da creschids dal Grischun
- Michèle Albertin, manadra da la gruppa per la protecziun d'uffants, Ospital chantunal dal Grischun
- Regula Strässler, presidenta da la Dretgira regionala Viamala
- Urs Hasler, Servetsch social regional Cuira / Plessur / Plaun

Direcziun dal project

- Martina Nay, collavuratura scientifica, Uffizi dal servetsch social

Svilup ed accumpagnament spezialisà

- Julien Brassel, manader dal project Portfolio management, Uffizi da construcziun auta
- Andreas Dubach, NAHtur Lebensräume

Lectorat — TextKonzept, Heidi Leemann

Maletgs IA — AI Coaching Klehr, Bernd Klehr

Layout — Trimarca AG

Remartgas

Quest manual pon ins er consultar en lingua tudestga e taliana.

**CUMPIGLIAR
L'UFFANT TAR
LA CONCEPZIUN
PROMOVA IL SVILUP
DA L'UFFANT.**

